

Adrianna Urban-Madziar

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Humanistyczny, Studia Doktoranckie
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Wydział Humanistyczny

Logopedia. Standardy postępowania logopedycznego,
red. naukowa: S. Grabias, J. Panasiuk, T. Woźniak,
Wydaw. UMCS Lublin, 2015, ss. 1191

W 2015 r. pojawił się kolejny podręcznik akademicki wydany przez wydawnictwo UMCS w Lublinie, *Logopedia. Standardy postępowania logopedycznego* pod redakcją naukową Stanisława Grabiasa, Jolanty Panasiuk i Tomasza Woźniaka. Podręcznik dotyczy praktyki logopedycznej. Jak wskazuje sam tytuł, tom stanowi prezentację wzorcowych koncepcji postępowania logopedycznego w terapii różnych zaburzeń mowy. Po raz pierwszy taka próba porządkowania postępowania logopedycznego przedstawiona została w czasopiśmie „Logopedia” tom 37. Zaproszeni specjaliści z różnych ośrodków logopedycznych opracowali standardy postępowania dla wybranych zaburzeń mowy. Omawiany podręcznik jest spójną propozycją działań diagnostyczno-terapeutycznych zgodny z wiedzą na temat uwarunkowań zaburzeń mowy. Strukturę podręcznika wyznaczają etapy postępowania logopedycznego zaproponowane przez S. Grabiasa. Każdy ze standardów przedstawia rozwiązania praktyczne, a autorzy, zestawiając doświadczenie terapeutyczne z refleksją naukową, dostrzegają nowe możliwości i wyzwania.

Tom rozpoczyna się od artykułu Stanisława Grabiasa *Postępowanie logopedyczne. Standardy terapii*, w którym wyznaczone są obszary oraz zasady procedury postępowania logopedycznego.

Zgodnie z przyjętą metodologią rozdział pierwszy *Sprawności formacyjne* skupia się wokół diagnozowania możliwości biologicznych, które warunkują sprawności językowe i umysłowe człowieka.

Pierwszy tekst autorstwa Magdaleny Chrościńskiej-Krawczyk *Diagnoza neurologiczna dzieci* podkreśla rolę opinii innych specjalistów w procesie dia-

gnozy i terapii zaburzeń mowy oraz dostosowywanie informacji neurologicznej do programowania terapii logopedycznej.

Kolejny artykuł Ewy Małgorzaty Szpietowskiej *Diagnoza neuropsychologiczna dzieci i osób dorosłych* zwraca uwagę na to, jak istotna jest diagnoza neuropsychologiczna dzieci i dorosłych oraz jej udział w diagnozie neurologopedycznej.

Andrzej Czernikiewicz w artykule: *Diagnoza psychiatryczna – przewodnik po zaburzeniach mowy* dokonuje przeglądu aktualnej terminologii zaburzeń mowy z perspektywy psychiatrycznej. Uwagę zwraca tekst Zdzisława Marka Kurkowskiego, który w artykule: *Diagnoza audio fonologiczna* podkreśla rangę wyników badań audiologicznych w procesie diagnozowania oraz planowania terapii logopedycznej. Autor charakteryzuje metody diagnozowania słuchu wykorzystywane w audiologii. Czytelnik znajdzie też cenne informacje dotyczące diagnozy zaburzeń przetwarzania słuchowego. Ostatni artykuł tego rozdziału *Diagnoza laryngologiczno-foniatryczna*, Beaty Piechnik, poświęcony został badaniu krtani i oceny głosu.

Zaprezentowane teksty podkreślają interdyscyplinarność logopedii, wskazują na konieczność uwzględniania w diagnozie i planowaniu terapii logopedycznej z wyników badań specjalistycznych, diagnozy psychologicznej, konsultacji specjalistycznych.

Rozdział drugi jest zbiorem artykułów odnoszących się do zaburzeń mowy związanych z niewykształconą kompetencją językową.

Pierwsza grupa tekstów skupia się na możliwościach diagnozy i terapii w przypadku głuchoty, niedosłuchu oraz centralnych uszkodzeń narządu słuchu. Zdzisław Marek Kurkowski w artykule: *Usprawnianie percepcji słuchowej*, Anita Lorenc w tekście: *Programowanie rozwoju fonologicznego dzieci z zaburzeniami słuchu*, Kazimiera Krakowiak w artykule: *Postępowanie logopedyczne z zastosowaniem metody fonogestów* oraz Ewa Muzyka-Furtak w standardzie omawiającym: *Postępowanie logopedyczne w głuchocie i niedosłuchu. Programowanie języka* proponują różne metody diagnozy i terapii w przypadku zaburzeń mowy związanych z trudnościami w odbiorze dźwięków. Ta mnogość prac poświęconych głuchocie dowodzi, jak zróżnicowaną grupę stanowią osoby z uszkodzonym słuchem oraz jak ważne jest indywidualizowanie terapii logopedycznej.

Joanna Stasiak w tekście *Postępowanie logopedyczne w przypadku dyslalii* prezentuje model postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w przypadku wad wymowy. Dyslalia jest jedną z najbardziej powszechnie występujących wad wymowy, dlatego ujednoczenie zasad diagnozy i terapii okaże się bardzo pomocne dla każdego praktyka.

W kolejnym tekście *Postępowanie logopedyczne w przypadku alalii prolon-gaty* ta sama autorka dokonuje ujednoczenia stanowiska teoretycznego doty-

czącego *alalii prolongaty*. Specyfika zaburzenia wymaga przeprowadzenia diagnozy różnicowej. W rozwojowych zaburzeniach mowy terapię należy rozpocząć od pracy nad sprawnością komunikacyjną.

Propozycję terapii logopedycznej w przypadku upośledzenia umysłowego wraz z uwzględnieniem metod wspomagających znajdzie czytelnik w artykule Urszuli Jęczeń *Postępowanie logopedyczne w przypadkach oligofazji*.

Drugim artykułem poświęconym oligofazji jest *Postępowanie logopedyczne w przypadku Zespołu Downa Urszuli Jęczeń i Moniki Kozery-Wierzchoś*. Autorki charakteryzują zaburzenie, omawiają rozwój mowy u osób z Zespołem Downa oraz przedstawiają metody usprawniania kompetencji językowej i komunikacyjnej.

W kolejnych tekstach znajdziemy standardy postępowania odnoszące się do zaburzeń, w których występuje opóźnienie w rozwoju mowy. Są to artykuły Jolanty Panasiuk *Opóźnienia rozwoju mowy na tle innych zaburzeń neurologicznych*, *Postępowanie logopedyczne w przypadku alalii i niedokształcenia mowy o typie afazji*, w których dokonuje dokładnych ustaleń terminologicznych dotyczących zaburzeń mowy w wyniku uszkodzeń mózgu oraz prezentuje strategie postępowania logopedycznego. Tą tematyką zajęły się również: Magdalena Kozłowska *Postępowanie logopedyczne w przypadku dzieci z padaczką*, Mirosław Michalik – *Postępowanie logopedyczne w przypadku zespołu mózgowego porażenia* i Marta Krakowiak w artykule *Postępowanie logopedyczne w przypadku dzieci z zespołem poalkoholowym (FAS)*.

Tematem terapii dzieci i młodzieży z specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu zajęły się Aneta Domagała i Urszula Mirecka. W artykule *Postępowanie logopedyczne w przypadku dysleksji rozwojowej* autorki przedstawiają proces diagnostyczno-terapeutyczny w pracy z dziećmi z dysleksją rozwojową, dodatkowo prezentują najnowsze klasyfikacje ujmujące to zjawisko.

Grupę artykułów poświęconych autyzmowi rozpoczyna *Standard postępowania logopedycznego w przypadku autyzmu*. Autor dokonuje przeglądu używanej terminologii, objaśnia spectrum objawów autystycznych. Po wprowadzeniu czytelnika w założenia teoretyczne proponuje program diagnozy i terapii autyzmu w oparciu o Stosowaną Analizę Zachowań oraz omówienie zachowań werbalnych dziecka z autyzmem zgodnie z założeniami terapii behawioralnej. Podkreśla, iż terapia logopedyczna dziecka autystycznego powinna skupiać się na usprawnianiu sprawności pragmatycznej.

Ważny dla logopedy-praktyka okaże się także tekst Jolanty Panasiuk i Marii M. Kaczyńskiej-Haładyj *Postępowanie logopedyczne w przypadku dorosłych osób z Zespołem Aspergera*. Przeprowadzenie dokładnej analizy zachowań interakcyjnych pozwoliło autorkom wyodrębnić trzy subtypy ZA: schizoidalny, neurotyczny, obsesyjno-kompulsyjny. Specyfika zaburzeń interakcyjnych pozwala na

zdiagnozowanie u osób dorosłych typu zaburzenia i dostosować terapię logopedyczną.

Kolejna grupa tekstów skupia się wokół propozycji rozwiązań diagnostyczno-terapeutycznych zaburzeń mowy związanych z zaburzeniami sprawności realizacyjnych. Oprócz znanych z logopedycznej klasyfikacji zaburzeń mowy zaburzeń usytuowanych w tej grupie autorzy tomu zamieścili także tekst Olgi Przybyli *Postępowanie logopedyczne w przypadku noworodków i niemowląt*. Autorka podkreśla rolę logopedy w zespole specjalistów zajmujących się programowaniem terapii niemowląt, ponadto prezentuje propozycje wywiadu z rodzicem i techniki karmienia.

Marta Wysocka w teście *Postępowanie logopedyczne w przypadkach osób z czynnościowymi zaburzeniami głosu* dokonuje charakterystyki zjawiska dysfonii oraz afonii i omawia sposoby, które pozwolą logopedzie na uzupełnienia diagnozy foniatrycznej.

W rozdziale *Dysglosja* Liliana Konopska proponuje metody pracy w przypadku wad zgryzu, natomiast Barbara Ostapiuk w dyslalii i ankyloglosji, Małgorzata Stecewicz i Ludmiła Halczy-Kowalik omówiły *Postępowanie logopedyczne u osób po wycięciu nowotworu jamy ustnej*, Danuta Pluta-Wojciechowska podzieliła się swoim doświadczeniem w pracy z osobami z rozszczepem wargi, Magdalena Kozłowska zaproponowała *Postępowanie logopedyczne w przypadku osób laryngektomowanych*.

Czynności diagnostyczne i terapię niepełności mówienia u dzieci powyżej siódmego roku życia zaprezentował Tomasz Woźniak w teście *Diagnoza i terapia osób z zaawansowanym jękaniem*.

Urszula Mirecka w artykule *Postępowanie logopedyczne w przypadku dyzartrii* proponuje postępowanie logopedyczne w przypadku neuromotorycznych zaburzeń mowy, bazując na własnym doświadczeniu oraz omawiając objawy zaburzeń dyzartrycznych.

Kolejny rozdział podręcznika stanowi zbiór standardów dotyczących postępowania logopedycznego w zaburzeniach mowy związanych z rozpadem systemu komunikacyjnego.

Jolanta Panasiuk dokonała prezentacji postępowania logopedycznego w przypadku: afazji, pragnozji, chorób neurodegeneracyjnych. Interpretacja zjawisk afazjologicznych pozwoliła na autorskie opracowanie programów terapii dla każdego rodzaju zaburzeń mowy związanych z uszkodzeniem półkuli dominującej dla mowy. Wraz z Agnieszką Kwiatkowską w teście *Postępowanie logopedyczne w przypadku stanów ograniczonej świadomości i zespołu zamknięcia* dokonały przeglądu i propozycji metod i kierunków postępowania terapeutycznego w przypadku uszkodzeń głębokich struktur mózgowych.

Aneta Domagała w teście *Standardy postępowania logopedycznego w przypadku otępienia Alzheimerowskiego* zaprezentowała własne wyniki badań, na

ich podstawie określiła cele terapii, kierunki postępowania logopedycznego w przypadku progresywnych zaburzeń mowy. Artykuł zamykający rozdział czwarty to tekst Tomasza Woźniaka *Schizofazja. Zasady postępowania logopedycznego*, w którym przedstawiona została logopedyczna ocena tego zaburzenia przeprowadzona za pomocą „Krótkiej Skali Oceny Schizofazji” oraz jej kliniczna ocena.

W ostatnim rozdziale podręcznika *Podtrzymywanie i doskonalenie sprawności językowych i komunikacyjnych* czytelnik znajdzie m.in. tekst Aliny Maciejewskiej *Stabilizowanie normy interakcyjnej u osób w podeszłym wieku*, w którym autorka charakteryzuje zmiany w interakcji językowej osób starzejących się, proponuje logopedyczne diagnozowanie normy interakcyjnej u osób w podeszłym wieku. Artykuł ukazuje nowe wyzwania stawiane logopedii, wyodrębnienia się nowej dyscypliny – logopedii senioralnej.

Dwa ostatnie teksty poświęcone są *Logopedii artystycznej*. Pierwszy, autorstwa Kingi Kowalskiej, skupia się na omówieniu budowania wzorcowej wymowy w tekstach artystycznych, natomiast Barbara Kamińska omawia standardy postępowania logopedycznego w logopedii artystycznej w swej autorskiej propozycji.

Dzięki tak kompleksowemu połączeniu teoretycznych koncepcji z praktycznymi rozwiązaniami adepci logopedii, a także praktycy, terapeuci znajdują spójne, kompleksowe studium logopedyczne wyznaczające schemat postępowania logopedycznego w wielorakich zaburzeniach mowy.

Recenzowana publikacja pokazuje rozwiązania praktyczne, porządkuje wiedzę teoretyczną, ale również wskazuje, że nie ma jednej uniwersalnej metody pracy. Publikacja ta, choć jest na rynku czytelniczym stosunkowo niedawno, została doceniona podczas 10. Targów Książki Naukowej i Akademickiej „ACADEMIA”, na których otrzymała wyróżnienie Rektora Uniwersytetu Warszawskiego w konkursie na najlepszą publikację naukową i akademicką. Ta cenna, nowatorska monografia skierowana jest do wszystkich, którzy chcą usystematyzować swoją wiedzę na temat procedur postępowania logopedycznego i działań diagnostyczno-terapeutycznych.